

Michał Libera, Krzysztof Trzewiczek

Komentarz organizatorów

Sztuka i Filozofia 24, 166-167

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Michał Libera, Krzysztof Trzewiczek

KOMENTARZ ORGANIZATORÓW

Określając temat konferencji „Ontologia sztuk. Sztuka ontologii”, mieliśmy na celu skierowanie uwagi jej uczestników ku problematyce granic sztuki, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu ich wyznaczania. Ten akcent na wyznaczanie granic miał otworzyć perspektywę ujęcia procesu powstawania oraz funkcjonowania dzieła sztuki jako dynamicznego procesu jego definicji. Tak określony temat konferencji rozumiany był przez nas jako propozycja wyjścia poza szczegółowe języki konkretnych dyscyplin nauki; problem granicy zaś jako możliwość operacjonalizacji tego zagadnienia. Dlatego właśnie do tradycyjnej refleksji na temat ontologii dzieła sztuki, chcieliśmy dołączyć o wiele bardziej dynamiczną kategorię sztuki ontologii. Właśnie ta część tematu, jak nam się wydawało, pozwalała na otwarcie dyskusji, w ramach której będzie można mówić o sztuce z punktu widzenia problemu wyznaczania jej granic.

Dlatego na konferencję do warszawskiej Galerii Zachęta, zaprosiliśmy gości, których praca badawcza stanowi próbę wykroczenia poza tradycyjne ramy refleksji na temat sztuki. Wśród gości znaleźli się Iwona Lorenc, Małgorzata Sugiera, Anna Zeidler-Janiszewska, Józef Murzyn, Andrzej Kisielewski, Maria Gołębiowska, Robert Cieślak oraz zaproszeni do moderowania dyskusji Danuta Ulicka, Gabriela Świtek i Tadeusz Komentant. Autorami pozostałych referatów byli wyłonieni w konkursie młodzi pracownicy naukowcy, artyści oraz studenci z całej Polski.

Wydaje się, że konferencja faktycznie dowiodła, że problematyka granic jest problematyką przekraczającą podziały dyscyplinarne przynajmniej w tym sensie, że stanowić może przedmiot zainteresowania różnych dyscyplin. Na konferencji zaprezentowano kilka możliwości refleksji dotyczących tego problemu. Dyskutowano problem widzialności granic sztuki [referaty – Roberta Cieślaka oraz Katarzyny Stankiewicz – na temat poezji i jej związków z malarstwem]; źródła i status krytyczności sztuki krytycznej [referaty – Magdaleny Rek oraz Andrzeja Kisielewskiego – na temat działalności artystycznej Katarzyny Kozyry]; możliwość przekroczenia granic w sztuce [referat Józefa Murzyna na temat praktyki

rzeźbiarskiej oraz Agnieszki Rejniak-Majewskiej na temat ontologii kairotycznej]; funkcję komunikacyjną granic między dziedzinami sztuk [referaty na temat teorii Karola Irzykowskiego autorstwa Marii Gołębiowskiej oraz krytyki obrazu Krzysztofa Pijarskiego]; możliwości ujawnienia granic sztuki w procesie jej teoretyzowania [referat na temat Heideggera autorstwa Marcina Waligóry].

Z drugiej strony, wydaje się, że rację miał Robert Cieślak, mówiąc w dyskusji podsumowującej, że konferencja dowiodła tylko podziałów dyscyplinarnych. Nawet jeśli temat wydawał się wspólny, o granicach mówiło się za pomocą różnych narzędzi, których przekładalność wydawała się problemem drugorzędym. Pojęcie granicy zawsze występowało w określonym kontekście pojęciowym, który – wydaje się – właściwy był określonym dyscyplinom naukowym. Tak też – wokół problemów tradycyjnie ogniskujących polemiki badaczy danej dziedziny – toczyły się dyskusje konferencyjne. Zazwyczaj socjologowie rozmawiali z socjologami, filozofowie z filozofami, a teoretycy sztuki z teoretykami sztuki. Dlatego właśnie najwięcej kontrowersji wywołało wystąpienie Piotra Góreckiego, które miało charakter niejako pozadyscyplinarny czy też pozanaukowy. Owo naruszenie tradycyjnych sposobów mówienia o granicach z jednej strony prowokowało pytania, a z drugiej, podkreślało brak możliwości wspólnej na nie odpowiedzi.

Wydaje się zatem, że konferencja o granicach w sztuce okazała się równocześnie niezwykle interesującym i pouczającym przewodnikiem po możliwych konceptualizacjach pojęcia granicy oraz potwierdzeniem granic między dyscyplinami teoretyzowania sztuki.

Niniejszym dziękujemy Galerii Zachęta, a szczególnie dr Gabrieli Świtek, prof. Iwonie Lorenc oraz dr Marii Gołębiowskiej, bez których konferencja nie doszłaby do skutku.